

Ք Ս Ա Ն Ե Օ Թ Ե Ր Ո Ր Գ Տ Ա Ր Ի

Մ Շ Ա Կ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի կէս տարվան 6 ռուբ.
և անձին համարները 5 կոպեկով.

Փիֆիլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция „Мшакеъ“.
ևամ Tiflis, Redaction „Mschak“.
Տ է Լ Է Ֆ Օ Ն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լիցուով.

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
իրաւաւորները բառին 2 կոպէկ.
Տ է Լ Է Ֆ Օ Ն № 253.

Հ Ի Մ Ն Ա Գ Ի Ր Գ Ի Ր Գ Ր Ա Ր Ծ Ր Ո Ւ Ն Ի

Նաչելի Ոսկանեանց ցարօք սրտի յայտնելով իր անմոռանալի սկեսար՝

Ո Ս Կ Ա Ն Ո Ս Կ Ա Ն Ե Ա Ն Ց Ի

Մահը, որ տեղի ունեցաւ Ներքին Ազգայնական անխնայ 13-ին, խոնարհաբար խնդրում է բարեկամներին և ծանօթներին շնորհ բերել Մոզուս սուրբ Փէրդեկ եկեղեցին, կիրակի օր, ամսին 21-ին, ուր սուրբ պատարագից յետոյ կատարվելու է հոգեհանգիստ հանգուցեալի յիշատակին:

Շաբաթ օր, նոյեմբերի 20-ին,

ՍՕՓԻԱ ՄԻՔՆՅԻԼԵԱՆ ԹԱՄԱՐՄԵՆՆԻ

Մահը տարեկան անհաշիվ, Նորաջինի ս. Աստուածածին եկեղեցում կը կատարվի պատարագ և ապա հոգեհանգիստ: Պատարագի սկիզբն է 10¹/₂ ժամին: Արի մասին հանդուցեալի որդիները՝ Յովհաննէս Գրիգորեան, Փամակչեան, Նունէ Գրիգորեան և Աննա Գրիգորեան Մամիկոնեան, յայտնում են ազգակիներին և ծանօթներին: 2—2

Ստեփան Ոսկանեանց իր ընտանիքով յայտնելով իր եղբոր

ՈՍԿԱՆ ՄԱՏԹԻՈՍԵԱՆ ՈՍԿԱՆԵԱՆՑԻ

Մահը, որ տեղի է ունեցել Ներքին-Ազգայնական 13-ին, հրաւիրում է ծանօթներին և ազգակիներին հոգեհանգուցտի, որ կը կատարվի Մոզուս ս. Փէրդեկ եկեղեցում կիրակի, նոյեմբերի 21-ին, ժամի 11-1¹/₂-ին:

ԻՌԱՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ինքնագործուելութեան կարևորութիւնը. — Ներքին Տեսչութիւն. Մամուլ. Օպորային ներկայացումներ. Նամակ Կիւմիս. Նամակ Բաթումի. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր. — ՀՆՈՒՍԳԻՐՆԵՐ. — ԱՅՍԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ԻՆՔՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐԵՆՈՒԹԻՒՆ

Այսօր, նոյեմբերի 20-ին, Կարէթի կենտրոնական քաղաքում, Քելաւում, բացվում է Կարէթի գիւղատնտեսների ժողովը՝ քննելու Կարէթի այգեգործութեան վիճակը և մշակելու նրա զարգացման համար միջոցներ: Դա առաջին անգամ անկան ժողովն է, որ տեղի ունի մեր երկրում: Նրա նիստերը պէտք է լինեն հրատարակական և իւրաքանչիւր անձ, որ զբաղված է այգեգործութեամբ կամ այգեգործական խնդիրների ուսումնասիրութեամբ, կարող է մասնակցել ժողովի մեծ քանակութեամբ: Ժողովի նիստերը կը տեղադրուին կարգապահութեան ղեկավարութեան նրանց քննելու և ընթացք տալու նպատակով:

Մեր առիթ ունեցանք «Մշակի» էջերում լսուել ներկայ ժողովի մասին և հրաւիրել մեր այգեգործներին օրուտ քաղել յարմար դէպքից ու յայտնել իրանց կարիքները մասին: Մենք մի և նոյն ժամանակ յայտնեցինք, որ ժողովի ամենակական գործերից մէկը կը լինէր այն, եթէ նա կարողանար մշակել տեղական կազմակերպութեան մի այնպիսի ծրագիր, որ տեղական գիւղատնտեսները կարողանային միահամուռ օյժերով և ինքնօգնութեան միջոցներով մշտապէս հսկել այգեգործութեան վիճակի վրա և անընդհատ առջև տանել նրա զարգացման գործը: Սա կենտրոնական հարց է, որի աջող լուծումը կարող է տալ էական և լուրջ հետևանքներ: Այդ կազմակերպութեան գոյութեան ժամանակ մնացած բոլոր ծրագրերը և առաջարկութիւնները

կը ստանան իրանց իրաւորման համար հաստատուն հող:

Արդարեւ, ինչ հետևանք կարող են ունենալ առանձին անհատներ կամ նոյն լակ կառավարութեան նախաձեռնութեամբ կատարուած բարոքութիւններ այս կամ այն փորձը և արած առաջարկութիւնները, երբ նրանք պաշտպանութիւն չեն գտնում տեղական գիւղատնտեսներին կողմից: Ի՞նչպէս կարող է, զիցուք, կարևորացնել ապահովող մի ընկերութիւն օրուտ իրեն հասցնել տեղական այգեգործութեանը, երբ ապահովել յանկարգի միայն մի քանի անձնատուրութիւններ են և ոչ թէ մի քանի հարիւր հոգի, որպէս զի նա կարող լինի լուրջ կերպով զբաղվել այդ նոր տեսակի ապահովութեան կազմակերպութեամբ: Ի՞նչպէս կարելի է գիւղու համար մեծ և հաստատուն վաճառանոց գտնել, երբ որ միայն մի քանի անհատներ են մտցրել կատարելագործութիւններ իրանց արհեստի մէջ և անկարելի է երկրից արտահանել մեծ քանակութեամբ լաւ և միատեսակ արդիւնք: Ի՞նչպէս կարող է կառավարութիւնը ազատ պահել մի շրջան ֆիլիսոփայի և ուրիշ վնասակար թշնամիների արշաւանքից, երբ որ տեղական գիւղատնտեսները իրանց չեն կազմակերպվի և ընդհանուր ոյժերով մաքառի իրանց տնտեսութեան թշնամիներին դէմ:

Այդ հիմնական գործը կատարելուց, անկական կազմակերպութիւնը մտցնելուց յետոյ, կը զիւրանայ տեղական տնտեսութեան բարոքութիւնների իրաւորութիւնը: Տեսնենք ինչ կը տայ մեզ Կարէթի ժողովը, որի արդիւնքները կարող են օգտուէն և լինել ոչ միայն տեղական, այլ և մեր երկրի միւս մասերի այգեգործական շրջանների համար:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

Կանանց միջազգային կոնգրէսը, որ այս տարվայ յունիսի վերջերին կայացաւ Լոնդոնում, մի

շատ պերճախօս փաստ էր, թէ ինչ անպիսի քայլեր է անում կանանց հարցը բարձրակարգի ազգերի մէջ: Ամենից առաջ այդ հանգամանքը երևան է գալիս կանանց կոնգրէսների պատմութիւնից: Միջազգային ժողովների միտքը առաջին անգամ ձեռք Սանթիկայում 1882 թ.ին, բայց առաջին կոնգրէսը կարելի եղաւ կազմել ինչպէս 1893-ին Չիկագոյի ցուցահանդէսի ժամանակ: Այդտեղ ներկայ էին միայն Ամերիկայի ներկայացուցիչներ: Լոնդոնի կոնգրէսը երբորդն էր, բայց այստեղ արէն ներկայ էին պատգամաւորներ 27 զանազան երկրներից, որոնց մէջ երևան են գալիս այնպիսի տեղեր, ինչպէս են Պարսկաստանը, Չինաստանը, Աստրախանը: Կոնգրէսում, ինչպէս հարկուում է «ЖИЗНЬ» ամսագիրը, կադրացիներն ձուռ 400 զեկուցումներ, որոնք կը տպագրվեն և կը կազմեն 3000 էջերից բաղկացած մի հատոր: Ամենանշանաւոր հանգամանքը, որ բղխում է այդ լուրջ և բովանդակութեան կողմից հարուստ զեկուցումներից, այն է, որ կանանց հարցը բոլորովին նոր կերպարանք է ստանում:

Կոնգրէսը—ատու է ամսագիրը—ցոյց տուց մեզ որ կանանց հարցը այլ ևս սալօնի արկունչ մտային հետաքրքրութիւնը չէ ներկայացնում. այդ հարցը ձեռք է առել բանուոր կինը կամ աւելի ճիշդ ասած ինտելիգենտ բանուորուհին, որ աւօրեայ աշխատանքի մէջ, մի կտոր հացի համար մղած կռիւ մէջ հասկացաւ, որ անհրաժեշտ է կանանց կայմակերպված շարժումը, որպէս զի կարելի լինի նրանք գործունէութեան աւելի լայն դաշտ, տարածել և ընդարձակել իր սոցիալական և անհատական իրաւունքներն ու պարտաւորութիւնները և այսպիսով նպաստել այն բանին, որպէս զի կինը յատուկ եռանդը ազատ գործունէութեան տեղ գրաւէ, իսկ նրա աշխատութիւնը բնական և օրինական դասաւոր:

Սե իրաւ, սա խոշոր փաստ է: Մինչև այժմ մենք գիտէինք, որ կինը ազատութեան և հասարակութեան հարցերը, ճիշդ որ, հարուստ դասակարգերի շքեղ սալօններում էին ձեռնարկում, մի տեղ, ուր տիրում է փարթեմութիւնը, պարագայութիւնը, ուր խօսակցութեան նիւթ է հարկաւոր և ուր ոսկիներով, ազամաններով, թանկագին շոփ ու կտորներով զարդարված կինը մի շատ տարօրինակ երևոյթ էր ներկայացնում, խօսելով այն մասին, թէ կինը տղամարդի պէս աշխատելու, մարդկութեան օգտակար լինելու իրաւունքները պիտի ստանայ: Այդպիսի շրջանում միայն մտանք, միայն մտաւոր գործիչ ձևանալու ձգտումը կարող էր խօսել տալ հասարակութեան, ազատութեան և այլ այսպիսի գեղեցիկանչներ բաների մասին: Բայց երբ խօսքը սալօնից անցնում է աշխատանքով պայտը կնուջը, այստեղ արդէն գործունէութիւնը լինում է, այստեղ մենք տեսնում ենք, որ կնուջը առաջ է տանում կենսական անհրաժեշտութիւնը, որ գործունէութեան ազատ ապահովել նրան այնքան հարկաւոր է, որքան օղը, շուրջ: Սե անա միջազգային կոնգրէսում առաջ են գալիս այն բազմաթիւ ասպարէզները, ուր այժմ գործում է կինը իր անկախ գոյութիւնը պահպանելու համար. այդտեղ այլ ևս խօսք չը կայ սալօնային տիկնոջ մասին, ոչ էլ նրա զարդարանքների, նրա մօզային իրաւունքի մասին. այդտեղ խօսում է կինը-բնիկը, փաստաբանը, դերասանուհին, հասարակ բանուորուհին, կին-ճարտարագետը, կապուալուուն, նոյն իսկ պատուօր-կինը: Այո, արդէն շատ և շատ տեղեր են բացվել կնուջ առաջ և նա կարող է իր ընդունակութիւնները իր մարդկային եւանդին ու գործունէութիւնը շատ տեղերում հանդէս հանել մեծ պատուով: Սե այդ մշակները, ի հարկէ, կանոց չեն առնի, առաջ կը գնան, նոր և նոր դասեր բաց անել կը տան, որպէս զի ապրելու իրաւունքը ստանան, որպէս զի լինեն մարդիկ, այս բառի արդար նշանակութեամբ:

Կանանց ժամանակակից շարժման մէջ—շարունակում է ուսու տնտեսութիւնը—պէտք է նշանակել և մի այլ նոր գիծ, այն, որ այժմ կանանց յօտարութեամբ սկսել են թող տալ տղամարդկանց մտնել իրանց ժողովները, որպէս հիւրեր և ճանախօսներ: Թէև այս կոնգրէսում էլ յաճախ լսվում էին յանդիմանու-

թիւններ տղամարդկանց հասցէին, բայց պարզ նկատելի է, որ սուր յարաբերութիւնների շրջանն անցել է, ինչպէս անցել է և այն շրջանը, երբ բարձրաձայն ֆրաչներ էին արտասանում տղամարդկանց տիրապետութեան և կանանց հպատակութեան մասին: Թամանակակից կնուջ ձգտումն է—նպաստել սօցիալական առաջադիմութեան միաբան աշխատակցութեամբ, ձեռք ձեռքի տուած կատարել հասարակութեան հողի վրա:

Այս ուղղութիւնն էլ կատարեալ յաղթանակի հասցնող մի երևոյթ է: Փոխարքած հակա-աակութիւնները տղամարդի և կնուջ մէջ միայն կը խտտեցնէին բաժանող անդունդը, միայն կիրք և յաճատութիւն կը ներշնչէին երկու կողմերին: Մինչդեռ համբաւալուութիւնը, փոխադարձ յարգանքը չէնց այն միջոցներն են, որոնք վաղ թէ ուշ կը բերեն մեր ժամանակի ամենանշանաւոր հարցերից մէկին, այն է կանանց հարցի աջող լուծումը:

ՕՊԵՐԱՑԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ (Շաբաթական տեսութիւն)

Վերջին շաբաթ, մինչև ամսին 14-ը, Ի. Յարինայի անտրբարիզան ներկայացրեց արքունական թատրոնում «Իլյան Իգոր», «Пиковая Дама», «Հրէուհի», «Օպրիշիկ», «Հուրեմիտներ», «Մաուսա» և կրկին «Հրէուհի»: Սրանցից այս սէզօնի համար նորութիւն էին կազմում «Пиковая Дама» Գերմանի դերուստ—տնօր Բոլանով, «Հրէուհի»—առաջին անգամ, «Հուրեմիտներ» Ե-րդ գործ. առաջին անգամ և «Մաուսա» մէջ «Վալպուրգեան գիշեր» նորապէս առաջին անգամ: «Իլյան Իգոր», յօրուտ Քիլիսի 3-րդ արական գրինադիտի չքաւոր աշակերտների, դրաւել ներմեծ բաղմութիւն: Ներկայացուող աջող սնցաւ և հասարակութիւնը, ըստ երևոյթից, զո՛ւ մնաց: «Пиковая Дама» դրաւել էր աւելի մեծ բաղմութիւն: Եկել էին լսելու Բոլանովին Գերմանի դերուստ. ինչպէս ասում էին, սա նրա դրաւոր դերերից մէկն է: Բայց հասարակութեան դուր չեկաւ նրա խաղը, ուստի դրեթէ չէին ծախահարում նրան: Դարձեալ օր. Պապայեան ամենից լաւն էր իր դերում:

«Հրէուհի»—օտերա 4 գործ. և 5 պատկերով, երաժշտութիւն շաբաթի, որպէս առաջին անգամ ներկայացված, մեծ հետաքրքրութեամբ էր լսվում և անցաւ շատ աջող, եթէ չը համարենք առաջին գործողութեան մեծ թափախանալը՝ բոլոր դերուստների անտակա քայլելու պատճառով: Հրէուհի—Չուլիանի հիանալի էր բոլոր գործողութիւնների մէջ էլ: Ելիւզար—Լոնգո-բարդի շատ լաւ էր թէ խաղով և թէ երգով: Այս առաջին անգամն էլ, որ տեսնում ենք տրախիտին, որ տիպ ներկայացուցիս իրան նման չէր, այլ իսկական Ելիւզարի, որին նա ձևացրեց մինչև վերջը ինչպէս հարկն է:

«Օպրիշիկ» անցաւ բաւական աջող. չը նախելով որ մոդուրը շատ է սիրում այս օպերան, բայց այնքան էլ հասարակութիւնը չը կարէ «Հուրեմիտներ» օպերայի ներկայացման կարծում էինք, որ ստուակներ չենք գտնելու, տեղերը բոլորն էլ բռնված պիտի լինեն, նախ՝ նրա համար, որ արտիստ Փորեանովի բնեֆիւսն էր և երկրորդ՝ Ե-րդ գործողութիւնն էլ կատարվելու էր: Բայց թատրոնը կիսով չափ լի էր: Պիեւը անցաւ ամեն անգամվայ պէս շատ լաւ: Փորեանովի այս անգամ աւելի ոգեւորված էր կատարում իր դերը: Նա ստացաւ հասարակութիւնից դափնեայ պսակ և մի թանկագին ընծայ: Հինգերորդ գործողութեան մէջ իր մեծ արիան հիանալի երգեց, որի հետ արիօն անբացատրելի գեղեցիկ երգեցին Չուլիանի և Լոնգոբարդի:

«Մաուսա» 4-րդ գործողութիւնը ունի մի շատ դիւթական պատկեր՝ «Վալպուրեան գիշեր» անունով, որը միշտ բայց են թողնում: Այս անգամ այդ դիւթեցիկ օպերկեր ներկայացրին, որ շատ նպաստեց սպերայի անբողոքութեան: Անմեղ կոյս—գեղեցիկ Մարգարիտան (օր. Պապայեան), խաղվելով Մաուսա խոտուսներին և կորցրած լինելով իր նախկին վիճակը, ճանաչվում է մեղաւոր և բանտարկվում: Մաուսաի

խղճմտանքը սաստիկ անջնում է նրան և նա սկսում է յարձակվել Մեֆիստոֆելի վրա՝ թէ ինչու իրան այդ փորձովն անջն էլ չգցեց։ Դեռ ձեռքի մի շարժումով բաց է անում Վալչուրգեան գիշերը, ուր հիւրիններ տարփական հրապուրանքներով մոռացնել են տալիս Ֆաուստին իր յանցանքը։ Բայց յանկարծ այդ աննայելից պատկերում վերելից երևում է իբրև տեսիլ Մարգարտա կալանաւորի զգեստով, շղթայակալ Գաուստ, անհրապուրտով, գոչում է Մեֆիստոֆելին. «Ինձ այնտեղ տար, այնտեղ, նրա մոտ»։

Որքան ղեպքեր են լինում մեզ դուչելու «ինձ այնտեղ տար, այնտեղ»... բայց մեր սիրտը բարացած մնում է, և մենք չենք գոչում։

Քիֆլիսում, բացի արդենական թատրոնից, կան երկու բեմ ևս. մէկը Արժրուտու նախկին թատրոնն է, այժմ Վարաց աշխուսականներն անուանված, ուր ուսուցիչ օպերետային ընկերությունը, Ա. Գազմարովայի ղեկավարութեամբ, տալիս է ամեն երեկոյ օպերետային ներկայացումներ, իսկ մերև Արտիստական ընկերութեան Փիլիթովի տան դահլիճի բեմն է, ուր շաբաթը մի անգամ սիրողները տալիս են դրամատիկական ներկայացումներ և մի անգամ էլ Վարչերական ուսուցիչ երաժշտական ընկերությունը Փիլիթի ճիւղը դնում է իր պարբերական «կարգադրութիւն»-ը։

Մրաժշտական հեղինակությունները բաժանվում են երեք տեսակի.

1) Եկեղեցական, որը իր սաստիկ սեղմված կանոններով և խիստ ձևի գրուածքներով յաճախ բարեպաշտութեան փոխարէն ձանձրութիւն է առաջացնում. 2) օպերային, որն իր բազմակողմանի ձևերով և ազատ գրուածքներով կարողանում է արտայայտել զգացմունքներ և նկարագրել ղեպքեր, և 3) «կամերային», որը առանց երգի և բառերի՝ միմիայն գործիքական նուազածութեամբ հակացնում է կոմպոզիտոր-հեղինակի միտքը։

Եկեղեցական երաժշտութիւնը, բացի ծիսակատարութիւնից, պարունակում է իր մէջ և այլ երաժշտական գրուածքներ, օրինակ, օրատորիա, հինն, որոնք կատարվում են եկեղեցուց դուրս հանդէսներում և համարգններում։ Օպերային երաժշտութեան պատկանում են մեծ օպերա-տրագիկական, հերոսական, պատմական, դրամատիկական և ողբերգական ընտանիքները, վիպատական կամ ընթերցական օպերա, կոմիքական օպերա, օպերետ, աւելի թեթիւ կոմիկ ընտանիքները, բալետ, մեյքլորամա (մուզիկայով կարգաւ բանաստեղծութիւն) և վոզըվիլ-դրամատիկական ներկայացում երգերով։

Կամերային երաժշտութիւնը սուկ գործիքական է։ Այս մեր գերմաներէն նշանակում է սենեակի, իսկպապէս պէտք է անուանել «սենեակի երաժշտութիւն», որովհետև գրուածքներն էլ աւելի յարմար են նուազելու. դահլիճում, քան թէ թատրոնում, որպէս ընթացիկ և նուրբ պիեսաներ։ Կամերային հեղինակութիւններն են՝ սոնատա, սոնատինա, սոլոքորիտ, սիմֆոնիա, ֆլուտտա-զիա, կապրիչիօ, սերենադա և նոկտիւրն։ Ինչ վերաբերում է րոմանս, արիա, արիետո և արիօցո գրուածքներին, որ նուազվում են առանձին ևս, նրանք պատկանում են օպերային երաժշտութեան, իսկ թեթիւ պարերը, որոնք նոյնպէս մուտք ունեն սենեակի նուազածութեան մէջ, պատկանում են օպերետին։

Բացի վերոյիշեալ հեղինակութեան ձևերից կան ժողովրդական երգեր, որ մուտք ունեն ամեն տեղ, բացի եկեղեցական երաժշտութիւնից։

Մրաժք են երաժշտական գրուածքների բոլոր տեսակները և ձևերը Քիֆլիսում մենք նախաւորութիւն ունենք թէ ժանոթմանաւու և թէ քրննելու այս բոլոր ճիւղերը։

Փողնելով միւս ճիւղերը, դիմում են կամերային համերգին, որ մենք լսեցինք «Արտիստական ընկերութեան» դահլիճում ամսիս 6-ին։ Այս երկրորդ երեկոյն էր, որ տալիս էր երաժշտական ընկերութիւնը ներկայ սեզոնում։ Կվարտետում մասնակցում էին ընկերութեան ուսումնարանի չորս ուսուցիչները, նուազելով Մ. Սերբուլով-առաջին ջութակ, Վ. Վիլչուտ-երկրորդ ջութակ, Գ. Կոբեր-ալտ և Ի. Բուրիան-վիօլոնչիկ։

Կատարեցին՝ 1) Մոցարտի Струнный квартет В - dur № 15: Այս N-ը Adagio ձանր կտորը շատ բարձր տպւորութիւն թողեց։ 2) Դալիլի «Փորձի երգը» և Միլլի «Օլոնէ-զը» նուագեց վիօլոնչիկ վրա Ի. Բուրիան, որի ֆրազիչովկան կատարելագործված է և ճիւղտն էլ ունի բաւական զորեղ հարուած։ 3) Բորդի-նի Струнный квартет «А - dur», նրա թմաւած Բէթհովէնից։ Այս համարի չորս մասերն էլ ներկայ եղող հասարակութեան շատ դուր եկան։

Վարելի էր սպասել, որ նուազանքներն մեծ բազմութիւն գրաւած կը լինի կվարտետի երեկոյնը, բայց հասարակութիւն ըլի կար։ Մրազիրն է Հայրենի կվարտետ «D - dur» № 8, Բէթհովէնի սոնատ № 9 և Չայկովսկու կվարտետ «Es - moll»։

Կարա-Մուրգա
ՆԱՄԱԿ ԿԻՆՎԻՑ

Սյու օրերս Կիւմը, ինչպէս յայտնված էր «Մշակի» մէջ, տունց մի յօդուան։ Յօդուան էր մի հարուստ վաճառական, Տերչչենկօ, որ հասարակ զիւղացուց դառել է միլիոնատէր և այժմ արժանանում է փառանջ յօդուանի՝ շնորհիւ իր առաւածած նուիրատուութիւններին և եռանդուն հասարակական գործունէութեան։ Չը կայ Կիւմը մի այնպիսի հանրագում հաստատութիւն, որին օժանդակած չը լինի Տերչչենկօ ևս հինն է հրահանգողներ, անկեղանոցներ, ուսումնարաններ և այլ օգտակար հաստատութիւններ։ Միմիայն Կիւմը արած նուէրները քանակութիւնն է մօտ 2 միլիոն ռուբլի։ Եւ իր նուիրաբերութիւնները գործարքում է վերին աստիճանի խելացի և օգտակար կերպով։ Բացի բարեգործ և հասարակական գործիչ լինելուց, Տերչչենկօ յայտնի է նոյնպէս որպէս բարեխիղճ և իր կոչման բարձրութեան վրա կանգնած վաճառական։ Եւ երբէք ընդհանուր վաճառականական շահերը չէ գոչում իր սեփական շահերին։ Ասա այդ մարդու յօդուանն էր կատարում Կիւմը։ Հարուստ վաճառական և յօդուանը—այդ խօսքերը բաւական խորթ են ճշմարտեմբ և որը, տարբարողաբար, իր տեսակի մէջ միակը չէ։ Անչուտ ամենքն էլ յիշում են, թէ ինչ առաւելական արդուութիւններ էին վերագրում Ալէքսանդրօպօլին, որ նրան բերելու էր Ղարսի երկաթուղու շինութիւնը։ Բայց ամստ որ դրանք ոչ միայն յոյսեր մնացին, այլ իրանց ետեղի բերին և մի չարք անարդուութիւններ։ Ամսիս 2-ին մեր հաշտաբար դատարանում ընդվում էին երկու խումբ մշակների գանգատները ուն կապալաւու Կոնստովի դէմ։ Պ. դատարարը արդեւ ճանաչեց յարուցիւմ գանգատները և վճեց, որ Կոնստով վճարէ առաջին խմբին 780 ռուբլի և դատարանական ծախսեր 60 ռ. (ընդամենը 840 ռ.) և յօդու երկրորդ խմբին՝ 380 ռուբլի։ Ինչդ մշակներ, 1897 թ. ին արեւն բերելով աշխատած մեր կօպէկները այսօր, երկու տարուց յետոյ, արդարութեան արագութեամբ պէտք է կարողանաք ստանալ վատնելով և փող և ժամանակ... պ. Կոնստովը իր տեսակի մէջ միակը չէ։

ՆԱՄԱԿ ԻՄՐԱԳԻՐՈՒԹԵԱՆ

Վաղարշապատ, Նոյեմբերի 5-ին
Անցեալ ամսի 15-ին տեղուս կայացած հասարակական ժողովի աւելի մեր գրած նամակը («Մշակ» № 180) աւելի է տուել պ. Ս. Տիգրանեանին հրապարակ գալ «Մշակի» 194 նամարում։ Մի կողմը թողած մեր զիւղական համայնքի հրահանգներ կանոնաւոր բը-բըլիութեան օգտակար ձևն ու միջոցները, յօդուածագիրը մի կողմից գովել և գովաբանել է վաճառական պ. բժշկի առաջարկած երկու ժամկէտ՝ ձրի ծառայութիւնը, իսկ միւս կողմից վաճառական հարցականներով անորոշ պայմաններով մէջ է դրել մեր նամակի մէջ առաջ բերած փաստերը։ Կարողով պ. Ս. Տիգրանեանի սխալ լուսաբանութիւնը և ի նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ երկու ժամով ամբողջաօրէն բաւարար հասարակական անկանոն որոշում չէ հաստատված և պ. նախագայեանի կայազարկութեամբ որոշված է նոր ժողով գումարել և հարցը նորից քննել,—խնդրում են ոչ այնքան պ. Տիգրանեանին պատասխանելու, որքան հասարակութեան շահը պաշտպանելու ցանկութեամբ, թող տալ «Մշակի» մէջ զետեղել իմ բացատրութիւնը։

Մեր նամակը մի նկարագրութիւն էր, քաղած հասարակական ժողովի ընկալեցից և ժողովին ներկայ եղող զիւղացիների համաձայնեցից։ Իսկ թէ ինչու այդպէս վատ է տրամադրված մեր հասարակութիւնը ղեպի վանական պ. բը-բըլիւն և ինչու չէ ուղում ընդունել այսօրվայ նրա առաջարկած նոյն իսկ ձրի ծառայութիւնը, այդ արդէն ուրիշ հարց է, որի պատասխանը եթէ պ. Տիգրանեանը չէ ուղում լսել հասարակութեան բերանից, անչուտ նա իմացած կը լինի վերջին 2—3 տարիների «Մշակի» համարներից, եթէ միայն կարգապէս և ցանկապէս է ծանօթանալ մեր զիւղական կեանքի և նրա մէջ գործող անձնաւորութիւնների հետ։ Այն, մեր զիւղական ամբողջ զուրկ է կարգին և կանոնաւոր բժշկութիւնից։ Այդ դիտելը մենք զիւղեք անչուտ և պ. բժշկը, զգում էր նաև ինքը ամբողջ 2—3 տարի շարունակ, որի պատճառով և հարց բարձրացրեց առանձին զիւղական բժշկի ունենալը։ Մի կողմը թողա՛, թէ ո՞վ իսկպապէս պատճառ եղաւ այս կարևոր հարցը քննելու, հետաքրքիր է իմանալ թէ՛ դատարի կենտրոնում նստած «ձեռնհաս մաւնագէտ» վանական պ. բժշկը, որ պատրաստ է նպատակը այնպիսի մի գործ կատարելովուն և առաջ տանելուն, որ աշխատում է բարտրեղ զիւղի կեանքի խաւար կողմերից մէկը, ում դիմեց և ինչ միջոցներ ձեռք առաւ լրագրութեան մէջ գտնված և հասարակութեան հաւանութիւնը գտնված զիւղական բժշկի հրատարակու կարևոր հարցը առաջ տանելու և արդեցնելու։

ՆԱՄԱԿ ԲԱՌՈՒՄԻՑ

Նոյեմբերի 9-ին
Երկու տարի առաջ մի քանի տիկիններից և պարոններից կազմվեց մի երաժշտական խումբ, որ երբեմն նուազանքներն էր սարքում և մեծ բաւակալութիւն պատճառում մեր հասարակութեան։ Գործի գլուխ էր կանգնած պ. Յ. Պարոնբէգեան։ Ծանկանալով աւելի ամուր հիմքեր վրա գնել սկսած գործը, խումբը մտածեց Ռաթնուս «Երաժշտական կրթութիւն» բանալ։ Ընտրիւ պ. Պարոնբէգեանի ջանքերի, շուտով մի ծրագիր կազմվեց և ուղարկուց Պետերբուրգ և մի երկու շաբաթ առաջ ստացվեց հաստատված ծրագիրը։

Վերոժոյն նպատակը պէտք է լինի հասարակութեան մէջ երաժշտական կրթութիւն տրամելը և երաժշտութիւն սիրողները մէջ օրինաւոր խմբեր կազմակերպելը։ Իր նպատակին հասնելու համար Վերոժօկը իրաւունք ունի բանալ Ռաթնուս երաժշտական ուսումնարան, սարքել երաժշտական և սիմֆոնիական ժողովներ, նուազանքանդներ, օպերային և դրամատիկական ներկայացումներ պարբերով, նաև դրամատիկական և երաժշտական արուեստին վերաբերեալ ընթերցանութիւններ։ Անդամները բաժանվում են չորս կարգի. պատուաւոր, գործարար, համակրող և յաճախող անդամներ։ Անդամակարգ նշանակված է. պատուաւորները՝ համար՝ 50 ռ. տարեկան, միւսները—15 ռ. և 5 ռուբլի միանուգտ։

Վերոժօկը տեղաւորվել է պ. Յ. Պարոնբէգեանի տներում, ուր կայ և մի չքեղ նուագահանդէսի դահլիճ—բեմով և ամեն յարմարութիւններով։

Ամսիս 7-ին կայացաւ Վերոժօկի բացումը։ Նախ կատարվեց մաթեմաթիկ և ապա բացվեց ընդհանուր ժողովը։ Մի շաբաթվայ ընթացքում մինչև հարիւր անգամ է գրված։ Մի քանի տեղեկութիւններից և բացատրութիւններից յետոյ,

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷԿՍԱՆԴՐՈՎԻՑ

Նոյեմբերի 10-ին
Երկ Ալէքսանդրօպօլի բաղաբային դուժայում ալէքսանդրօպօլիներին համար ամենահետաքրքրական հարցն էր վճուով—ունենալ վաղուց փափագելի բէալական դպրոցը, թէ ոչ։ Այս հարցը դուժայի դահլիճն էր հաւաքել ունկընդիւրներ մի փոքրիկ խումբ, որը Ալէքսանդրօպօլի դուժայի համար աչքի ընկնող երեկոյթ կարող է համարվել։ Քաղաքաբազուս պ. Տէր-Պետրոսեան, յայտնելով ժողովին իր սեսակցութիւնը կովկասեան ուսումնարանական վարչութեան ղրկեկտորի օգնական պ. Լօպատինսկու հետ, յայտնեց ուրախութիւն ընդհանրութեան, որ զբարեկալող հանգամանքներ խոստանում են ի կատար ածած տեսնել մեր վաղուցվայ փայլաբայած մտքը, որը, մեր կարծիքով, պէտք է պատրաստվեք զրկաբաց ընդունելու։ Ժողովը լսելով այն բոլոր առարկութիւնները, որոնք տեղի էին ունեցել մասնաւոր խօսակցութեան, բայց մի և նոյն ժամանակ պաշտօնական անձնաւորութիւնների մէջ, հաւանութիւն յայտնեց անգի ունեցած առարկութիւններին և միանա-

Ա. Ամիրբեան

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷԿՍԱՆԴՐՈՎԻՑ

Նոյեմբերի 10-ին
Երկ Ալէքսանդրօպօլի բաղաբային դուժայում ալէքսանդրօպօլիներին համար ամենահետաքրքրական հարցն էր վճուով—ունենալ վաղուց փափագելի բէալական դպրոցը, թէ ոչ։ Այս հարցը դուժայի դահլիճն էր հաւաքել ունկընդիւրներ մի փոքրիկ խումբ, որը Ալէքսանդրօպօլի դուժայի համար աչքի ընկնող երեկոյթ կարող է համարվել։ Քաղաքաբազուս պ. Տէր-Պետրոսեան, յայտնելով ժողովին իր սեսակցութիւնը կովկասեան ուսումնարանական վարչութեան ղրկեկտորի օգնական պ. Լօպատինսկու հետ, յայտնեց ուրախութիւն ընդհանրութեան, որ զբարեկալող հանգամանքներ խոստանում են ի կատար ածած տեսնել մեր վաղուցվայ փայլաբայած մտքը, որը, մեր կարծիքով, պէտք է պատրաստվեք զրկաբաց ընդունելու։ Ժողովը լսելով այն բոլոր առարկութիւնները, որոնք տեղի էին ունեցել մասնաւոր խօսակցութեան, բայց մի և նոյն ժամանակ պաշտօնական անձնաւորութիւնների մէջ, հաւանութիւն յայտնեց անգի ունեցած առարկութիւններին և միանա-

որ տունց պ. Յ. Պարոնբէգեան, սկսեցին պաշտօնաւոր անձանց ընտրութիւնները։ Տեղիս զինակալայի տեսուչ պ. Ստեփանով առաջարկեց ընտրել պ. Յ. Պարոնբէգեանին, լրբն ինիցիտատոր այդ գործը,—Վերոժօկին նախագահ, որ և միւսան ընդունվեց։ Նաև ընտրվեցին միւսանայն. փոխ-նախագահ—պ. Ստեփանով, դրամատիկական մասի տեսուչ—պ. Պալմ, երաժշտական մասի տեսուչ—պ. Վեռոյնիկով, մի գանձապահ և քարտուղար։

Չափազանց ուրախալի է տեսնել, թէ որպիսի համակրութեամբ է վերաբերվում մեր հասարակութիւնը ղեպի նոր բացված հիմնարկութիւնը։

ՆԱՄԱԿ ԻՄՐԱԳԻՐՈՒԹԵԱՆ

Վաղարշապատ, Նոյեմբերի 5-ին
Անցեալ ամսի 15-ին տեղուս կայացած հասարակական ժողովի աւելի մեր գրած նամակը («Մշակ» № 180) աւելի է տուել պ. Ս. Տիգրանեանին հրապարակ գալ «Մշակի» 194 նամարում։ Մի կողմը թողած մեր զիւղական համայնքի հրահանգներ կանոնաւոր բը-բըլիութեան օգտակար ձևն ու միջոցները, յօդուածագիրը մի կողմից գովել և գովաբանել է վաճառական պ. բժշկի առաջարկած երկու ժամկէտ՝ ձրի ծառայութիւնը, իսկ միւս կողմից վաճառական հարցականներով անորոշ պայմաններով մէջ է դրել մեր նամակի մէջ առաջ բերած փաստերը։ Կարողով պ. Ս. Տիգրանեանի սխալ լուսաբանութիւնը և ի նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ երկու ժամով ամբողջաօրէն բաւարար հասարակական անկանոն որոշում չէ հաստատված և պ. նախագայեանի կայազարկութեամբ որոշված է նոր ժողով գումարել և հարցը նորից քննել,—խնդրում են ոչ այնքան պ. Տիգրանեանին պատասխանելու, որքան հասարակութեան շահը պաշտպանելու ցանկութեամբ, թող տալ «Մշակի» մէջ զետեղել իմ բացատրութիւնը։

Մեր նամակը մի նկարագրութիւն էր, քաղած հասարակական ժողովի ընկալեցից և ժողովին ներկայ եղող զիւղացիների համաձայնեցից։ Իսկ թէ ինչու այդպէս վատ է տրամադրված մեր հասարակութիւնը ղեպի վանական պ. բը-բըլիւն և ինչու չէ ուղում ընդունել այսօրվայ նրա առաջարկած նոյն իսկ ձրի ծառայութիւնը, այդ արդէն ուրիշ հարց է, որի պատասխանը եթէ պ. Տիգրանեանը չէ ուղում լսել հասարակութեան բերանից, անչուտ նա իմացած կը լինի վերջին 2—3 տարիների «Մշակի» համարներից, եթէ միայն կարգապէս և ցանկապէս է ծանօթանալ մեր զիւղական կեանքի և նրա մէջ գործող անձնաւորութիւնների հետ։ Այն, մեր զիւղական ամբողջ զուրկ է կարգին և կանոնաւոր բժշկութիւնից։ Այդ դիտելը մենք զիւղեք անչուտ և պ. բժշկը, զգում էր նաև ինքը ամբողջ 2—3 տարի շարունակ, որի պատճառով և հարց բարձրացրեց առանձին զիւղական բժշկի ունենալը։ Մի կողմը թողա՛, թէ ո՞վ իսկպապէս պատճառ եղաւ այս կարևոր հարցը քննելու, հետաքրքիր է իմանալ թէ՛ դատարի կենտրոնում նստած «ձեռնհաս մաւնագէտ» վանական պ. բժշկը, որ պատրաստ է նպատակը այնպիսի մի գործ կատարելովուն և առաջ տանելուն, որ աշխատում է բարտրեղ զիւղի կեանքի խաւար կողմերից մէկը, ում դիմեց և ինչ միջոցներ ձեռք առաւ լրագրութեան մէջ գտնված և հասարակութեան հաւանութիւնը գտնված զիւղական բժշկի հրատարակու կարևոր հարցը առաջ տանելու և արդեցնելու։

Վերոժօկն նպատակը պէտք է լինի հասարակութեան մէջ երաժշտական կրթութիւն տրամելը և երաժշտութիւն սիրողները մէջ օրինաւոր խմբեր կազմակերպելը։ Իր նպատակին հասնելու համար Վերոժօկը իրաւունք ունի բանալ Ռաթնուս երաժշտական ուսումնարան, սարքել երաժշտական և սիմֆոնիական ժողովներ, նուազանքանդներ, օպերային և դրամատիկական ներկայացումներ պարբերով, նաև դրամատիկական և երաժշտական արուեստին վերաբերեալ ընթերցանութիւններ։ Անդամները բաժանվում են չորս կարգի. պատուաւոր, գործարար, համակրող և յաճախող անդամներ։ Անդամակարգ նշանակված է. պատուաւորները՝ համար՝ 50 ռ. տարեկան, միւսները—15 ռ. և 5 ռուբլի միանուգտ։

Վերոժօկը տեղաւորվել է պ. Յ. Պարոնբէգեանի տներում, ուր կայ և մի չքեղ նուագահանդէսի դահլիճ—բեմով և ամեն յարմարութիւններով։

Ամսիս 7-ին կայացաւ Վերոժօկի բացումը։ Նախ կատարվեց մաթեմաթիկ և ապա բացվեց ընդհանուր ժողովը։ Մի շաբաթվայ ընթացքում մինչև հարիւր անգամ է գրված։ Մի քանի տեղեկութիւններից և բացատրութիւններից յետոյ,

պէս, որ նրանք ազատվեն հարկերէն և զեզա- գործներէն երեսնից, միթէ սրանց աւելի լաւ մո- լորութիւն կարող է լինել:

Պ. Տիգրանեանի կարծիքով, եթէ հասարակ- րութիւնն ինքն է գործադրելու 1400 ր. ժողոված գումարը ապագայ հրահանգը կառավարելու, ուրեմն պ. բժիշկը չէ կարող երբէք շահաւէք միտումներ ունենալ իր ձրի ծառայութիւնը ա- ուսջարկելով: Սակայն ուժ յայտնի չէ, որ զի- ղական առանձին բժիշկ հրաւիրելը պէտք է պակասեցնի բժիշկ պ. Տէր-Նաչատրեանի հի- ղահներէն թիւը, ուրեմն և զրկի նրան իր ար- ղիւնքից: Բայց որպէս զի զիջական բժիշ- կը գոյութիւնն չունենայ մեր հասարակութեան մէջ, նա առաջարկում է իր ձրի ծառայու- թիւնը մի միայն երկու ժամով, ճամոզված լինելով, որ երկու ժամը լրանալուց յետոյ մը- նացած հրահանգները ստիպված կը լինեն բժիշկի տունը գնալ կամ բժիշկին հրահանգի մաս տանել: Այն պ. բժիշկը, աւանց շահասիրական միտում- ների, այլ ուղղակի «մտքոր» և ազնիւ շարժա- սիրտի կրողը զրոյցված ցանկանար օգնել զիջա- կան կարօտ հրահանգներին բժշկութեան մէջ, նա այդ երկու ժամովայ ծառայութիւնը կա- րող էր գործադրել զոնք Վաղարշապատի և Վաղարշապատում գտնված չքաւոր հրահանգների վերաբերմամբ, ընդունելով սրանց կամ իր բը- նակարանում, ուր ապտ մտտ են ունենում թուր «վիզիտ» վճարող իւրանցները, կամ վա- նի սենեակներում, որոնք գոնեք միտ բաց լինեն չքաւորներէն ուսով: Սակայն պ. բժիշկը այս երկու միջոցներէն ոչ մէկովն էլ չէ ուզեցել օգտուիլ, որովհետև նրան հարկաւոր է նախ՝ զիջական բժիշկ ունենալու հարցը վերցնել մէջտեղից և ապա՝ այնպիսի դրութեան մէջ գցել զիջական դիզատունը, որ ինքն իրան փակվի...:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Руск. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, որ մեր յայտնի նկարիչ Յ. Կ. Ալվազովսկի ծանր հիւանդ է: Նրան բժշկելու համար Մոսկովայից հրաւիր- ված է Ռէօզոսիս պրօֆեսոր Սինիցին:

Այսօր, շաբաթ, նոյեմբերի 20-ին, Մոսկովա- յում, իրաւագիտութեան և զրահանութեան ներ- կայացուցիչները տնում են Փրիզոր Ջաւ- շեանի գրական և հասարակական գործունեու- թեան ըսանհիշգրտմանը:

Վովկասագիտութեամբ զբաղվող Կիւմի հա- մալարանի պրօֆէսոր Ա. Գրէն, որ լոյս է ընծայում «Россия и Азия» անունով պարբերա- կան հրատարակութիւնը, աշխատասիրել է մի- մի նոր երկասրտի թիւն «Арменія. Историко- литературный сборникъ по географіи, исто- ріи и литературѣ армянскаго народа» անու- նով, որի մէջ զետեղված են հետեւեալ 6 զուլու- ները. 1) Տին և նոր Հայաստանի աշխարհագրա- կան գծագրութիւնը, 2) հայ ազգի պատմու- թեան ընդհանուր գծագրութիւնը, 3) Կիւրուս- զը Մոսկուբէի Հայաստանում կատարած ճանա- պարհորդութիւնը, 4) Հայաստանի նուաճուը արարների ձեռքով ըստ Աճեղ. էլ-Բեւազորիի, 5) «Նորինացի», Հայաստանի V դարի պատմու- թիւնը գրամատիկական տեսարաններ, 6) Սա- յեթա-Նովայից: Գիրքը բաղկացած է մեծադիր 47 երեսից, տպված է Կիւմիում ներկայ 1896 թ.ին: Գրէն հրատարակել է ներկայ տարում նաև «Пушвинский альманахъ» անունով մի բը- շիկ, որի բովանդակութիւնը վերաբերում է Վովկասին: Այդ ալմանախի մէջ տպված են Իվանովիչի երկու ոտանավորները՝ «Վեր թա- մաղայի երգը» և «Քուշերի պատերազմական եր- գը», Գրէնի երկու պատկերները Ալբուրանա- կան գործի վարպետը և «Գիծ Գիգօն» ու Նայ- բեօսեղայի «Գէօրգի Բօզօլիբախի և Քամարա խաղաղութիւնի» սղեբագրութիւնից հինգ տեսարան: Բըշիկը բաղկացած է մեծադիր 18 երեսից և պարունակում է Պուշկինի պատկերը:

Երկաթուղու գնացքի խորտակման պատճա- րով երկու օր դէպի Բաթում երթնեկութիւնը ընդհատված էր:

Մեր քաղաքը եկած ջութակահար Փրիզօր օ- վիչ, հինգշաբթի, նոյեմբերի 18-ին, Քիֆլիսի արտիստական ընկերութեան դահլիճում տուեց իր աւալին կօնցերտը: Երաժշտութիւն սիրող հասարակութիւնը, որ ժողովվել էր կօնցերտին, ջութակահար վերաբերութեամբ ընդունել էր սկզբում սպասողական դիրք և նրա նուազած մի քանի կտորները լսեց առանց որ և է ցոյցե- րի սակայն երաժիշտը կարողացաւ շուտով գրաւել և յափշտակել ունկնդիրներին, որոնք այ- նուհետև ազդակի և ոգևորված կերպով ողջու- նում էին նրա կատարած ամեն մի կտորը: Վիթօմանի Concert Allegro con fuoco-ի, Վե- նետալու «Լեգենդի» և Սարասատի Carrmen- fantaisie-ի մէջ Փրիզօրովից ցոյց տուեց երա-

ժշտականութեան մեծ ձիրք, զեղարուեստի նուրբ ըմբռնողութիւն: Նա կարողանում է միացնել տեխնիկայի կատարելագործութիւնները երա- ժշտական գրուածքի իմաստի հետ և ազատ է պահում իր ջութակի լարերը շարժից, տեխնի- կական ֆոկուսներէն: Լսողը հետաքրքրութեամբ հետևում է ջութակահարի տրամադրութեան, որ հանդիս է և հանդիսաւոր Բախի «Air» նուա- զիլիս, դառնում է ծպտուն Եւրբերտի «L'A- beille»-ի ժամանակ և կենտուրախ ու զուարթ Յարչիկի մաղորդական նուազելու միջոցին: Փրի- զօրովից չունի թիֆլիսցիներին ծանօթ Օնդրիչե- կի տեխնիկան, բայց զրա փոխարէն նա ստա- նում է զեղարուեստական մեծ հաճօք, որ չէ տալիս լարերի վրա զանազան ֆոկուսներ կա- տարող Օնդրիչեկի: Այսօր, շաբաթ, նոյեմբերի 20-ին, պէտք է կայանայ Փրիզօրովիչի երկրորդ կօնցերտը:

Հրատարակված է Փ. Հարունեանցի կազմա- կերպած մետաքսագործական ընկերութեան կա- նոնադրութիւնը: Ընկերութեան հիմնական դրա- մագուրան է կէս միլիօն ռուբլի, բաժանված 2000 ակցիայի, իւրաքանչիւրը 250 ռուբլի ար- ժողութեամբ: Ընկերութիւնը պէտք է մետաք- սագործութեամբ զբաղվի Եուրո և Ջիբրալթի զաւաճեցում և Փուլթայիսի նահանգում:

ԱՇՏԱՐԱԿԻՑ մեզ գրում են. «Վատարեալ թանգութիւն է: Հաց չը կայ, ցորենի աբտերը ամբողջովին փչացան, այգիների մեծ մասին կարկուտը տուեց: Առուտը չը կայ, աշխա- տանքն էլ վերացաւ, որովհետև սաստիկ ցրտերն սկսվեցին»:

ՂՈՒՐԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Բագուի նոր նա- հանգապետ պ. Օղիչեցի երէկ ժամանեց Ղու- բա: Նրան զիմարեցին Խաչատրի ալտուր շատ պօլիցիական աստիճանաւորներ: Ճանա- պարհի վրա զիջացիները աղ ու հացով ներ- կայացան, չնորհաւորելով նրա գալուստը: Ղու- բայում քաղաքացու Րայչնիկօ հայ և թուրք ձայնաւորներն հետ ներկայացաւ նահանգապե- տին աղ ու հացով»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Լօնդօնից հեռագրում են «Нов. Вр.» լրա- գիրն, որ Մէտուէն հեռագրել է պատերազմի դաշտից բոլոր թղթակցներին, չը նայած այն բանին, որ նրանք անցագրեր ունենին ստացած զինուորական միլիտարութիւնից:

—«Midland News» լրագրի ասելով, Վալ- լանդի պարլամենտի անդամ Վաղեր-Վէլը, որն այժմ գտնվում է Կօլչեսթըրում, պաշտօնա- կան կերպով յայտնեց, որ ինքը մինչև այժմ լուծութիւն էր պահպանում, իսկ այժմ, երբ անգ- լիացիները ապացուցին, որ այլ ևս չեն կար- դանում պաշտպանել իրանց հպատակների շա- հներ իրանց երկրում, ստիպված է միանալ Օ- բանմեան հանրապետութեան քաղաքացիների հետ: Աֆրիկանդները մէջ աւելի և աւելի է սաստկանում շարժումը յօգուտ բոլորների:

—Լօնդօնից հեռագրում են «НОВОСТИ» լրա- գիրն, որ այնտեղ լուրեր են պտտում, որ Չէմ- բերէն խոտոցել է Վիլհելմ կայսրին՝ ընդունել Տրանսկալի հետ խաղաղութիւն կապելու ա- ուսջարկութիւնը, չէնց որ հարաւորութիւն կը լինի:

—Քիւրբաց լրագիրները հաղորդում են, որ արտաքին գործերի միլիտարի նախագահու- թեամբ շուտով մի յանձնաժողով կը կազմվի, որի նպատակն է քննել Կ. Պօլսի օտար պօ- տատների գործունեութիւնը:

ՄՇԱԿԻ ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ

ԻՌՈՍԱՑ ԿՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

18 նոյեմբերի ՊՕՏՄԱՍ: ՎՊՅԻ գործակալութիւնը: Կայ- սերական զոյքը զաւակնեցով ժամանեց աւաւ- տան 8 ժամին Նոր-պայտար:

ԼՕՆԻՕՆ: ՎՔԵՅԵՐԻ գործ: Զինուորական մի- նիստութիւնը հետևեալ հեռագրին է ստացել Վալտադարից, նոյեմբերի 17-ից. «Վիբերէնում մինչև նոյեմբերի 11-ը ամեն ինչ բարեյակող էր: Երկաթուղիական և հեռագրական հաղորդակ- ցութիւնը դէպի Մօզդեր-Րիվեր վերականգնված է: Գեներալ Գօտեր հաղորդում է նոյեմբերի 16-ից, որ գրութիւնը մնում է անփոփոխ:

ԷՍՏՎՈՐՏ: Անգլիական զօրքերը, որոնք ան- ցեալ գիշեր կանգնած էին Ֆրէրի մօտ, հաղոր- դում են, որ գեներալ Փուլեր յետ նահանջեց դէպի Կօլչեսթը: Ուլանները 12-րդ գունդը երէկ յարձակում գործեց այն զօրքաժմի վրա, որին ուղարկել էր Փուլեր Պարէտիֆի հրամանատա- րութեամբ դէպի Վէննի, և մեծ վնասներ հաս- ցրեց նրան:

ԼՕՆԻՕՆ: ՎՔԵՅԵՐԻ գործակալութիւնը: «Mor- ning Post» լրագրին հեռագրում են Նիւ-Իոր- կից, որ պետական քարտուղարը ծրագրում է բրիլ Միացեալ-Նահանգներում ոսկին իբրև հիմ- նական դրամ ընդունելու վերաբերութեամբ:

ՖՐԱՆԿՖՈՐՏ ՄԱՅՆԻ ՎՐԱ: ՎՊՅԻ գոր- ձակալութիւնը: «Frankfurter Zeitung» լրագրին հաղորդում են Ամստերդամից, որ «Bureau Zaf- fon» պայմանական լեզուով մի հեռագիր է ստա- ցել, որի մէջ ասված է, թէ Լէդի-Սմիթ ընկաւ:

ՎՊՇՏԱՒՏ: ՎՔԵՅԵՐԻ գործակալութիւնը: Օ- բանմեան կայսրանից հեռագրում են. «Սէ- տուէն այսօր դիմեց զինուորներին մի ճաւով, չնորհաւորեց նրանց անցած գործը և աղուու- թիւն ցանկացաւ ապագայում նա թշնամու- տակտիկան զովարանեց և արժանաւոր կերպով գնահատեց նրանց քաջութիւնը: Մի և նոյն ժո- մանակ նա խիստ կերպով ընդհատեց բօլշեյն- րի վարժուցը, որ նրանք թնդանօթներ էին արձակում հրահանգի վրա, և գործ են ա- ճում դուռ-դուռ գնդակներ:

19 նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Իրաժական շուկային թեթևու- թիւն պտտեալու համար, Ֆրանսիայի մի- նիստը, Բարձրագոյն թոյլտուութեամբ, ձեռք առաւ հետեւեալ միջոցները իբրև բացառութիւն պետական բանկի կանօնադրութիւնից. 1) ժա- մանակաւորապէս, մինչև 1900 թ.ի մարտի 1-ը թոյլ է տրվում պետական բանկին բաց ա- նել կրէդիտ և փոխառութիւններ անել մի քանի բարոյքին ապահովված, բայց չբաշխա- տրված տոկոսաբեր թղթերի գրաւակնով, ո- ռոնք գրաւ չեն ընդունվում գանձարանի հետ յարաբերութիւնների ժամանակ, այն պայմանով, որ ակցիաների հաշին տրվելը գումարը չը լինի աւելի քան 60%, իսկ օքիլապիտաները 75%, քան նրանց ամենացած արժէքը կէս տարվայ ընթացքում: 2) Կազմակերպել սինդիկատ Պե- տերբուրգի գլխաւոր բանկերից և բանկիրներից 5 1/2 միլիօն դրամազլուով գնելու համար մի քա- նի դիվիդենդ բերող արժէթղթեր այն նպատա- կով, որ աւալին աւանդի նրանց գնի ստատիկ ընկնելուն, որ պայմանաւորվում է ոչ թէ հա- մապատասխան ձեռնարկութիւնների դրութեան վատանալով, այլ այդպիսի արժէթղթերի թէ- կուղ ոչ մեծ քանակութեամբ ծախու հանվելով, որոնք դրամական ներկայ դրութեան ժամանակ աւանդներ չեն գտնուի: Սինդիկատի գործառ- նութեան համար պէտք եղած գումարները պե- տական բանկը նրան տալիս է աւանսով, միայն թէ սինդիկատի մասնակիցները լիովին պա- տասխանատուութիւն պէտք է յանձն առնեն պե- տական բանկի աւալ վնասների դէպքում, եթէ տեղի ունենան: Սինդիկատի գործը կառավար- ւում է ընտրովի մասնաժողով բաղկացած հինգ անդամից, պետական բանկի կառավարչի նա- խաղահոսութեամբ: 3) Պետական բանկին թոյլ է տրված կրէդիտ բաց անել մասնաւոր բանկերին լրացնելու համար այն գումարները, որոնք փոխ են տրված 10%-ով մանր փոխառուներին, ո- ռոնք պետական բանկում կրէդիտ չունեն կամ ունեն սահմանափակ չափով, այն պայմանով, որ պետական բանկի հիմնարկութիւնը նախա- պէս հաւանի այդ վէկէճները և իր վրա վերց- նի այս գործառնութեան բոլոր կէզը: Բացի սրանից պետական բանկը—1) երկարացն է մաս- նաւոր բանկերից կրկնազեղի առաջարկված վէբախները պայմանաժամը 3-ից մինչև 8 ամիս և 2) դադարեցնել հասարակ և պայմանական ընթացիկ հաշիւների տոկոսները, սկսելով այս նոյեմբերի 22-ից:

ԼՕՆԻՕՆ: ՎՔԵՅԵՐԻ գործակալութիւնը: Պաշ- տօնական աղբիւրը հաղորդում են, որ գեներ- ներալ Մէտուէն վերադարձած է: ՊԱՐԻՉ: ՀՀաւասի գործակալութիւնը: Բարձ- րագոյն դատարան: Այսօրվայ ամբողջ նիստը նուրբված էր ոտակականայն այն ազգնաների ցոյցաւանդներին, որոնք հսկում էին Շաբրոյ ամ- բուութեան վրա: Նիստը փակվեց: ՎԻԷՆՆԱ: Այսօր երեկոյան տեղի ունեցաւ աւստրիական պատգամաւորների ժողովի բա- ցուումը: Պատգամաւորների ժողովի նախագահ ընտրվեց միաձայն՝ Ֆէտտէր, իսկ փոխ-նախա- գահ՝ Սալօթսկի: Ֆէտտէրի ճաւից յետոյ, ու- նա, ի միջի այլոց, մասնացոյց արեց խաղա- ղութեան պահպանութեան վրա, որի համար հասարակական կառավարութիւնը արժանի է ամե- նամեծ երախտագիտութեան, և յայտնեց ամե- նախորին վիշտ կայսրուհու մահվան առիթով, ժողովը օգը թնդացրեց երբակի «hoch» աղա- ղակով ի պատիւ կայսրի: Ապա Պրիսակ և նրա ընկերները հարցապնդում արեցին, որ վերաբը- նում էր վերջին դատաստանական վճիռնե- րին Սերբիայում: Նրանց հարցին, թէ ար- դեօք արտաքին գործերի միլիտարը տրամադր-

ված է գործ դնել իր ամբողջ ազդեցութիւնը, որպէս զի գրդի սերբիական կառավարու- թեանը շտապել ներուհն չնորհելու, կօսա Գօ- լուսովսկի պատասխանում է, որ նա, զըժ- բաղաբար, չէ կարող խնդն կատարել հար- ցապնդում անդնների ցանկութիւնը: Պետա- կան դաւանութեան համար դատի ենթարկ- ված անձանց դատաստանութեամբ Սերբիայի դուռ ներքին գործն է, որը Աւստրո-Ունգարիային ա- մենակն չէ վերաբերում, և ուր նա ոչինչ լրա- տուեց չունի միջամտելու: Մենք չենք թոյլ տայ,—աւելացրեց միլիտարը,—որ որ և է մէկը նկատողութիւն աներ մեզ մօտ տե- ղի աւեցած դատաստանական վճռի մասին, և այդ պատճառով մենք պատրաստ ենք ընդու- նել, որ Սերբիան էլ նոյն իրաւունքն է վայե- լում: Այ մի ձևով, ոչ զիպօժատական, ոչ էլ ուրիշ, մենք այդ գործում չենք խառնվիւ: Նիս- տը փակվեց:

ԼՕՆԻՕՆ: Լօրդ Մէտուէնի ստացած վէբը թեթև է. գնդակը դիպաւ ազդրին: Մօզդեր-Րիվերի մօտ եղած կուր մէջ սպան- վեցին 4 օֆիցէր, իսկ վերաւորվեցին 19 օֆի- ցէրներ:

Զինուորական միլիտարութիւնը հրատարակեց Բօղէն-Պատէլլի հետեւեալ հեռագիրը Մէֆիլի- գից, նոյեմբերի 18-ից. «Այստեղ ամեն բան բա- բեյաջող է: Կրօնի յետ քաջվեց, թողնելով իր արտիլերիայի մեծ մասը և երկու զօրաբաժին, որոնց հրամայեց աւազել արձակե մեզ վրա այնքան ժամանակ, մինչև որ մենք անձնատուր լինենք: Թնդանօթները շարունակվում է, բայց չնչին հետևանքներ ունի: Զօրքերը աւաղջ են: Ոչինչ կորուստներ չունենք մենք»:

ԲԵՐԼԻՆ: Լօնդօնից լրագիրների տեղեկու- թիւնները համեմատ, անգլիացիները Մօզդեր- Րիվերի մօտ կորուստ ունեցան 1800 մարդ սպանված և վերաւորված, այսինքն, ամենայն հաւանականութեամբ, ամբողջ գործող զօրքը 20%-ից աւելի: Մովային բերդաղայի բոլոր օ- ֆիցէրները, բացի երկուսից, սպանված են: Գլխարկական մի քանի գնդեր կորցրին իրանց օֆիցէրները կէսից աւելին: Կրօնի սպանում է թշնամուն Սպէյտֆօնտէնի բարձրութիւնների վրա:

ԼՕՆԻՕՆ: Լէյտէրում երէկ արտասանած ճառի մէջ Չէմբերէն ստաց էլի հետեւեալը. «Անգլիան դժուարութիւններ ունէր Բերմանիա- յի հետ, բայց, այնու ամենայնիւ, Անգլիան և Գերմանիան ընդհանուր շահեր ունեն: Գերմա- նական և անգլո-սաքսօնական ցեղի մէջ համա- ձայնութիւնը աւելի շատ կը նպաստէ հա- մաշխարհային խաղաղութեան պահպանմանը, քան թէ զօրքերը: Անգլիան վաղուց ար- դէն ընտելացել արտասանական մասու- լի հայտնաբերման, այնպէս որ մինչև ան- գամ չեն ինչայում թաղուհու սրբազան անձ- նաւորութիւնը: Անգլիական թաղուհու վը- բա թափուղ յարձակումների պատճառով ա- նաջացած զայրոյթը կարող է լուրջ հետևանք ներ ունենալ, եթէ Անգլիայի թշնամիները չը զսպն իրանց: Պէտք է մեզ չնորհաւորել նրանով, որ ամենավատ չափազանցութիւններ գերմանա- կան մասուղ չէ արել: Նոր երեքպետեան դաշ- նակցութիւնը գերմանական ցեղի և անգլո- սաքսերի երկու մեծ ճիւղերի միջև մեծ ազդե- ցութիւն կը գործի ապագայում: Նա գործածեց «ղաշնակցութիւն» խօսքը, բայց նշանակութիւն չէ տալիս այն բանին, թէ արդեօք գրաւոր կեր- պով է կապված մի այդպիսի դաշնագիր կամ խօսքը այն համաձայնութեան մասին է, որ գո- յութիւն ունի շահ ունեցող երկիրների պետա- կան գործիչների մտքերում: Նրանց զորդուհե- րի այդպիսի լուծումը, որոնք հետ Անգլիան ցանկանում է բարեկամական յարաբերութիւն- ներ հաստատել, ահագին շահեր կը տայ երկու ազգերին ևս, նոյնպէս շահաւէտ է և ուրիշ ժո- ղովորդների համար:

ԲԻՐՄԻՆՆԱՄ: Արտուր Չէմբերէն, կօօնիա- ների միլիտարի եղբայրը, հերքում է արտասահ- մանում տարածված այն տեղեկութիւնը, թէ անցեալ զարնան նա բօլշեյների համար հայտնա- թել է մեծ քանակութեամբ փամփուշտներ: ԼՕՆԻՕՆ: Կիւմբերլէյցի, Կօլչեսթընի վրա- յով, ստացված հեռագրի մէջ, նոյեմբերի 12-ից հաղորդվում է, որ բօլշեյները նոյն օրն և եթ օղը թոյցրին երկու մեծ կամարներ կապարճի մօտ, դէպի Սպէյտֆօնտէն տանող երկաթուղու վրա: Նրանց ազատելու համար մտեցրող զօր- քերի մերձաւորութիւնը չափազանց խրախուսեց բերդապահ զօրքին և Կիւմբերլէյի ընակիցներին: Այսօր Կիւմբերլէյի շուրջը բօլշեյները երևում էին միայն 50 մարդուց բաղկացած փոքր խմբերով: Ենթադրում են, որ նրանց զլլաւոր ոյժերը շարժվեցին դէպի Սպէյտֆօնտէն, որանցից ե-

րեկոյան լուրով էր թնդանթաձգութիւնս Կա-
 ֆրանսիոյ հաղորդում են, որ Օլիվանտիզովի ժող-
 զանգում են բռնակերպի երկու մեծ բանակներ
 150 սայրերով և որ այստեղ է գտնվում Օրան-
 ժեան բռնակերպը գործառնութեան հիմնակէտը
 արևմտեան սահմանի վրա: Մեր վիրաւորված-
 ները իրանց լաւ են զգում Այսօր հետախու-
 զութեան համար ուղարկվեց պողպատապատ
 գնացքը Գրոնիֆիլի ուղղութեամբ, բայց բռն-
 ները մէկ թնդանթաձգ արձակված ուժերին
 հանդիպելով, յետ վերադարձաւ Կիմբրէլ:

10 ՆՊՈՆ: Լորդ Ուոլթըն երէկ յայտնեց բան-
 կէտում, որ վճռված է զէնքի կանչել 2-րդ զո-
 ւարածին ինչ մի զինվորի, և որ այդ զինվորին
 արդէն չորս-հինգ օրից յետոյ ճանապարհ կընկ-
 նի Հարաւային Աֆրիկա:

10 ՆՊՈՆ: Բուլլեր հեռագրով հաղորդում է
 Պիտերմարիթբուրգից, ամսի 17-ից, որ հեռա-
 գրատան այն պաշտօնեան, որին աջովեց դուրս
 գալ Լէյդ-Սմիթից նոյեմբերի 12-ի զինքը, ե-
 կաւ Վենէն և հեռագրում է այնտեղից, որ հոկ-
 տեմբերի 28-ին եղած յարձակման ժամանակ
 բռնակերպը յետ մղվեցին մեծ կորուստներով:
 Անգլիացիները կորուստը աննշան էր: Ռուսքով
 սպանվեցին միայն 8 մարդ: Լէյդ-Սմիթի պա-
 շարման ժամանակ տեղի ունեցած դանազան
 կռիւներում ընդամենը սպանված և վիրաւոր-
 ված են հարիւր անգլիացիներ: Հոկտեմբերի
 28-ից բռնակերպը ոչ մի շնորհք չէր յարձակում
 չեն գործել Լէյդ-Սմիթի վրա:

Խմբագրի ԱԼԵԿՍԱՆԴՐ ԲԱԼԱՆԹԱՐ
 Հրատարակչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
 ԽՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻԿ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՏԻՍՏԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
 Շարաթ օր, նոյեմբերի 20-ին
 Երկրորդ և վերջին

Կ Օ Ն Յ Է Ր Տ
 յայտնի ջութակահար

Գ Ր Ի Գ Օ Ր Օ Վ Ի Չ Ի
 մասնակցութեամբ դաշնակահար
Է. ՓԱՅԷՐԻ
 Սկիզբն է երեկոյան 9 ժամին
 Տոմարները և պրոգրաման կարելի է ստանալ
 Բ. Մ. Միրիմանեանի ղեկավարում, Գործողայա
 փողոց: 2-2

**Թիֆլիսի Բաղարային
 Վարչութիւնը**

յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանուրի, որ արը-
 վում է վարձով քաղաքային, նախկին Երեմի, վե-
 րանորոգած քարվանսարայի ամբողջ վերին
 յարկը, որը գտնվում է թուրքերի միջոցում:
 Բաղարային ճանապարհի վրա: Կարելի է տալ
 վարձով նմանապէս ամբողջ քարվանսարան:
 Պայմանները մասին տեղեկանալ Վարչութեան
 4-րդ բաժանմունքում, առաւօտեան 10 ժամից
 մինչև երեկոյան 6 ժամի 2-3

Պատրաստում ենք և ցանկացողներին ուղարկում ամբողջ Կովկասում ամենայայտնի
 Դանձաւարի վանքի քարահանքից ամենաընտիր տեսակի ՀԱՐԱՐԱՂԻ

Ջ Ր Ա Ղ Ա Յ Ա Ք Ա Ր Ե Ր

մատչելի գներով և զանազան մեծութեան:

Մեր հասցէն. Եվլախ, Կոնտորա Մելիք-Սախապ.

Որովհետև վերջերս երեւոյել են նաև ուրիշ հանքերի քարեր, որոնք յատկութեամբ շատ
 ցածր են կանգնած, ուստի խնդրում ենք ցանկացողներին ղ մեկ միմիայն մեզ:

7-40 Բարահանքի կապալառու՝ Արքայազան Հասան-Չալալեանց

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie
 ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՎԱԳԱՅՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱՊԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորքայրթի օրերը, երկու շաբա-
 թը մի անգամ,

Սե հակառակը՝ Բաթումից Մարսել, մտնելով Տրապիզոն, Մուսոն և Պոլիս: Մեկնում է Բաթու-
 մից՝ չորքայրթի, 24 նոյեմբերի (6 դեկտեմբերի) ժՕՐԺԻ չորեքշաբթի, նաւապետ ԲՈՒԼԻ:
 Ս: այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորքայրթի օրերը, ժաւը 4-ին ճաշից յետո:

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականի,
 պակաս գներով:

Ամիսը մի անգամ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի և Անտոկէրպէնի մէջ, ընդունե-
 լով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար:

Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար
 թող բարեհաճեն ղ մեկ ընկերութեան գործակալատարներին:

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արմոն, Նարբէժնայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդա-
 նեանին, Սիմոն փող. Թօլապարտիսովի և Մայսուրաձէի քարվանսարա: ԲԱԳՈՒ—Երբ. Վ. և Բ. Մուխ-
 ֆեաներին, Նարբէժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկովի, № 27: ՆՕՎՕՐՕՍՍԻԹՅԱ—պ. Միլիտո
 Հեղինորդներին: (և. 5. 2.) 9-20

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՂԱԲԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանուրի, որ ներ-
 կայ 1899 թի դեկտեմբերի 1-ին, նրա առեւ-
 նում տեղի կունենայ անուրջ կապալով տալու
 քաղաքապատկան՝ Կուկիայի և Հաւաքարի հողա-
 բաժինները վարելու, հնձելու և ուրիշ անսե-
 սական պարապմունքների համար, որոնցից առա-
 ջինքը բաղկացած է 888 դեկտեմբերից, իսկ երկ-
 րորդը՝ 1829 դեկտեմբերի 460 սաժնից: Պայմա-
 նագրերը կարելի է տեսնել վարչութեան մէջ
 ամեն օր, առաւօտեան 10 ժամից մինչև 2-ը:
 1-3

Ամսի 21-ին, կիրակի օր, լինելու է իմ անդ-
 րանիկ պատարագը Զրկինեանց ս. Կարապետ
 եկեղեցում, ուստի խնդրում եմ ազգականներին,
 բարեկամներին և ծանօթներին չնորհ բերել:
 Պատարագը կը սկսվի ժամի 10-ին:
 Նորընծայ՝ Յարութիւն քահ. Միրիմանեան

**ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵ-
 ՐՈՒԹԵԱՆ** վարչութիւնը յայտարարում է ի գի-
 տութիւն ընկերութեան անդամներին, որ ամսի
 21-ին, կիրակի օրը, երեկոյան 7 ժամին, Թիֆ-
 լիսի քաղաքային խորհրդի դահլիճում նշանակ-
 ված է նոյեմբերի 7-ի ընդհանուր ժողովի շա-
 բուհակցութիւնը՝ անվճիւ մնացած հարցերը քն-
 նելու:

Կանոնադրութեան 36 կէտի համաձայն ընդ-
 հանուր ժողովը կը կայանայ քանի անգամ էլ
 որ ներկայ լինի: 1-1

ԵՂԻՍԻՐԻ ՆԻԿԻՏԻՆՆԵՐԻ
Յ Ի Բ Կ

Կիրակի օր, նոյեմբերի 21-ին տեղի կունենայ
 յայտնի ձեռնածու պրօֆեսոր ԿԱՐԻԴԻԻ
 առաջին ներկայացումը, որը բաղդ է ու-
 նեցել իր ներկայացումները տալ 1898 թի
 սեպտեմբերի 9-ին Լիվադիայում, Նոցա
 Մեծուկիւնների ներկայութեամբ: 2-2

Յայտնում եմ ի գիտութիւն հայ թարգմանիչնե-
 րի, որ արդէն թարգմանում եմ
 Վ. ԼՈՒՆԵԿՎԻՉԻ
 Два великихъ царства природы
 Ռուսերէն գրքովը:
 3-3 Յ. ք. Սառիկեան

Յայտնում եմ ի գիտութիւն յարգելի հասարակութեան, որ Թիֆլիսի Չուրուրթ քաղաքա-
 մասում, Նիկոլաեւիկայա փողոցի վրա գտնվող Կոմարիովի բաղանիքի փոխարէն՝ ես չինել եմ ուր

РУССКАЯ ПАРНАЯ БАНЯ

բաղանիքը, որ սկսվել է կանոնաւոր բանել հինգշաբթի օր, ամսի 18-ից: Այդ բաղանիքը բաղ-
 կացած է տասն երկու համարներից, ամեն մէկը 2-3 բաժանմունքով, շոգիով և առանց շո-
 զիլի, և տաք համարներ վանաներով և դուշերով: Բացի դրանից կան նաև ընդհանուր՝
 շոգիով բաղանիք տղամարդկանց, կանանց և զինուորների համար: Բոլոր համարները չինված են
 մտղախիով, ֆահանսով և մարմարիտով, գեղեցիկ նկարներով և կահաւորված են ճաշակով: Գու-
 չերը պատրաստված են Շմիդի և ուրիշ սիստեմներով: Համարները տաքացնում են առանձին
 յարմարութիւններով և լուսաւորում են ելեքտրականութեամբ: Բաղանիքի շուրջ մաքուր է և
 ամենալաւ յատկութեան: Բաղանիքում կայ առանձին ֆոյե—դահլիճ, չքեղ կահաւորված, որտեղ
 ստացվում են բոլոր լրագիրները. կան նաև ֆոնօրգրաֆ և տէլեֆոն: Բաղանիքում սարքած է բու-
 ֆէտ, որտեղից կարելի է ստանալ թէյ, սուրճ, կաթը, զովացուցիչ խմիչքներ և այլն: Ծառանք
 — երկու սենի՝ ուսու և տեղադրի:

Ցանկացողներին տրվում են մաքուր պիտակեղէններ և զանազան կուսեւորական առար-
 կանք: Բաղանիքի բազում շինված է սկզբը շատրվանով, որ լուսաւորում է գիշերները էլեք-
 տրականութեամբ:

Շոգիով և սովորական համարները	60 կ. մինչև 2 ր:
Վանաներ տաք ու սառը դուշերով	30 կ.
Տաք ու սառը դուշեր	20 կ.

Ընդհանուր շոգիով

Տղամարդկերանց	20 կ.	} Տղամարդկերանց {	} Հասարակ դասակար- ցի համար . . . . . 10 կ. Զինուորների համար . . . . . 5 »
Կանանց	20 »		

3-5 Բաղանիքի սեփականատէր՝ Գ. Օ. Ա. ք. Վ. Կ. Կ.

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱՐԲԱՀԱՄԵԱՆ

Հեղինակ Վեներաբիլ առևտրական և գործարանական հաշուապահ և ու թեան
 ՈՒՍՈՒՅԱՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ Է

Երկու սենի անձանց՝ 4 ամսայ ընթացքում հաշուապահութիւն գործնականապէս, ե-
 րաշխատուելով, և եղած դէպքերում լսնձն է առնում պաշտօնի առաջարկելը:

ՊԱՐԱՊՈՒՆԻՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ

Ա) Կրկնակի խալական հաշուապահութիւն ըստ ամենայն առևտրական ճիւղերի, հան-
 դերձ նաւթային արդիւնաբերական և կերտիլի գործարանական հաշուապահութեան:
 Բ) Առևտրական թուաբանութիւն:
 Գ) Առևտրական համակարգութիւն:
 Դ) Գեղարութիւն և ամենալաւ ձեռքերի ուղղելը:
 Պարապմունքներ սկսվելու են 1900 թի յունվարի 15-ից, ճաշից յետոյ, և պարբերաբար
 շարունակվելու են իւրաքանչիւր 2ՈՐՍ ամսից յետոյ, իսկ կիրակի օրերը լինելու են առանձին
 գործնական պարապմունքներ:

Ցանկացողները թող ղ մեկ զրաւոր կամ անձամբ 3 ժամից մինչև 6 ժամ երեկոյան,
 Ս Օ Լ Օ Լ Ա Կ, Սերգեւիկայա փողոց, տուն Լիսիցեանի, № 20:
 Վերոյիշեալ հաշուապահութեան ձեռնարկը ծախվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, Տեղիւնակի մաս,
 և Ռուսաստանի բոլոր յայտնի գրավաճառանոցներում ԳԻՆՆ Է 3 ր. 50 կոպէկ: Օտա-
 րաքաղաքացիները ղիւրը գնելու համար կարող են ղ մեկ Տեղիւնակին, առանց պատի ծախս
 վճարելու: 16-20

**ՌՈՒՍԱՅ ԷԼԷԿՏՐՕ-ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ
 ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ**

„ՍԻՄԷՆՍ ԵՒ ՀՆԼՍԿԷ“

Աղիծներական ընկերութեան վարչութիւնը, սրանով
 պատիւ ունի յայտնելու, որ նա բաց է արել

ԲԱԳՈՒԱՅ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆԵՐ

Թատրոնական հրապարակի վրա, Արաիեյովի
 տանը, պատաստան դիւնաց.

Հասցէ նամակների համար.— Акц. Общ. Русск. Электр. заводовъ
 „Сименсъ и Гальскѣ“ Бакы.

Հասցէ հեռագիրների համար.— Сименсъ Бакы. 7-10

ԲՐՕԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն Ո Ր Ո Ւ Թ Ի Ն

Օժանելիքներ

Ջ Ր Ա Յ Ի Ն - Շ Ո Ի Շ Ա Ն

Սասաիկ և գուրեկան հոտ.

ՍԱՊՕՆ, ՕԾԱՆԵԼԻԿ ԵՒ ՓՈՇԻ: M. 87676